СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ
Факултет „Производствен и търговски бизнес“
Катедра „Аграрна икономика“

МЕЖДУНАРОДНА
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2019

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Почетен председател:
Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов
Председател:
Доц. д-р Марина Николова – Ръководител катедра „Аграрна икономика“
Членове:
Доц. д-р Маруся Линкова
Доц. д-р Виолета Блажева
Доц. д-р Наталия Неделчева
Гл. ас. д-р Радка Ненова
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
Ас. д-р Пламен Петров
Докторант Боряна Георгиева

МЕЖДУНАРОДЕН РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р ик. н. Сергей Горлов (Русия)
Членове:
Проф. д-р ик. н. Сергей Охрименко (Молдова)
Проф. д-р ик. н. Антонина Ряховская (Русия)
Проф. д-р Маджди Осман (Египет)
Проф. д-р Нидал Шабан (Ирак)
Проф. д-р Dragan Petrovic (Сърбия)
Проф. д-р Sonja Jovanovic (Сърбия)
Доц. д-р Йоана Панагорец (Румъния)
Доц. д-р Марина Николова (България)
Доц. д-р Маруся Линкова (България)
Доц. д-р Bahodirjon Nosirov (Узбекистан)
Доц. д-р Ziyoydin Israilov (Узбекистан)

Научен секретар:
Доц. д-р Маруся Линкова
Технически секретар – Мария Чонова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1762-3

СЪДЪРЖАНИЕ

Доц. д-р Марина Николова, Доц. д-р Маруся Линкова
ТРИДЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ КАТЕДРА
“АГРАРНА ИКОНОМИКА”.....7

Организация и управление на инвестициите и иновациите в агросектора

Профессор, доктор экономических наук Ряховская Антонина Николаевна
СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО РОССИИ: ВОЗМОЖНОСТИ
ДЛЯ ОПЕРЕЖАЮЩЕГО РАЗВИТИЯ.....25

Doctor of Science, Professor Sergei Mihajlovic Gorlov, Gorshenin Alexander Yuryevich, Assistant professor, Syromyatnikov Denis Aleksandrovich
МЕТОДОЛОГИЯ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЕМ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА 40

Dr. Abduaziz Abduvasikov, Dr. Bahodirjon Nosirov
THE EVOLUTION OF AGRICULTURAL MARKETS
OF UZBEKISTAN 48

Доц. д-р Гена Велковска
ЕКОЛОГИЧНАТА ОЦЕНКА И ОЦЕНКАТА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ
ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА В КОНТЕКСТА
НА СТРОИТЕЛСТВОТО ВЪРХУ ЗЕМЕДЕЛСКИ ТЕРИТОРИИ.....56

Доц. д-р Искра Маринова Пантелеева
НАУЧНА И ИНОВАЦИОННА ПОЛИТИКА – НЯКОИ
СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ.....63

Доц. д-р Виолета Блажева
КРИЗИТЕ В АГРАРНИЯ СЕКТОР 70

Гл. ас. д-р Радка Ненова
ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНОВАЦИИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
ОТ ЧЕТВЪРТО ПОКОЛЕНИЕ 76

Гл. ас. д-р Елица Лазарова
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ПРИЛАГАНЕ ТЕОРИЯТА
НА ОГРАНИЧЕНИЯТА В АГРОБИЗНЕСА 82

Гл. ас. д-р Явор Станев
СЕЛСКОТО И ГОРСКОТО СТОПАНСТВО
В КРАЙДУНАВСКИЯ РЕГИОН 91

Гл. ас. д-р Милен Динков
ИНОВАЦИИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНКУРЕНТНО
И ПРИОБЩАВАЩО ЗЕМЕДЕЛИЕ 97

Доктор по икономика Михаил Билев
ПРОБЛЕМИ И ВЪЗМОЖНОСИ ЗА РАЗВИТИЕ НА
ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ В БЪЛГАРИЯ 105

Докторант Валери Велковски
ПАРЦЕЛАРНИТЕ ПЛАНОВЕ И ТЯХНАТА РОЛЯ
В АГРОУСТРОЙСТВЕНИТЕ МЕРОПРИЯТИЯ 114

Студент Веселин Иванов
СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ РАЗВИТИЕТО
НА ФАМИЛНОТО ЗЕМЕДЕЛСКО СТОПАНСТВО 123

Предприемачески инициативи и възможности за диверсификация в агробизнеса

Доц. д-р Теодора Филипова
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ТЪРГОВСКИ
КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО
ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 133

Доц. д-р Христо Сирашки
ТВОРЧЕСТВОТО В ИНОВАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ 139

Доц. д-р Галина Тодорова
СЕЛСКОСТОПАНСКАТА АВИАЦИЯ-АКТИВЕН ПОМОЩНИК ЗА РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО В РЕГИОН ПЛЕВЕН 145

Гл. ас. д-р Илияна Кръстева
ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ПАЗАРА НА РАПИЦА 152

Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева
ДОХОДИТЕ - НЕОБХОДИМОСТ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЕ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКА УСТОЙЧИВОСТ 158

Гл. ас. д-р Любка Илиева
ИЗСЛЕДВАНЕ ЗНАЧЕНИЕТО НА ТУРИЗМА ЗА РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 163

Гл. ас. д-р Венцислав Перков
СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА НЕОБХОДИМИТЕ ЛОГИСТИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЖЕНСКО ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВО В ИТАЛИЯ И БЪЛГАРИЯ 170

Ас. д-р Любомира Тодорова
РЕЛАЦИЯ МЕЖДУ ЛОЗОВИТЕ НАСЪЖДЕНИЯ, ВИНОПРОИЗВОДСТВОТО И ВИНЕНИЯ ТУРИЗЪМ 176

Ас. д-р Павлин Павлов
ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ НА АЛТЕРНАТИВЕН ТУРИЗЪМ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ 182

Финансово-счетоводни аспекти и социално застрахователна защита в селското стопанство

Проф. д-р Андрей Захариев, д-р по ик. Ивайло Маринов
БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ПО ПЪТЯ НА РАСТЕЖА И КОНВЕРГЕНЦИЯТА – СРАВНИТЕЛЕН АНАЛИЗ И ОЦЕНКА 191

Проф. д-р Атанас Атанасов
ЗЕМЕДЕЛСКИЯТ СЧЕТОВОДЕН ОТЧЕТ КАТО НЕОБХОДИМА БАЗА ОТ ДАННИ ЗА ЦЕЛИТЕ НА СИСТЕМАТА ЗА ЗЕМЕДЕЛСКА СЧЕТОВОДНА ИНФОРМАЦИЯ 200

Доц. д-р Иванка Димитрова, д-р Диана Янкова
СПЕЦИФИЧНИ ОСОБЕНОСТИ ПРИ КАЛКУЛИРАНЕТО И ОЦЕНКАТА НА ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРОДУКЦИЯ 208

Доц. д-р Галя Иванова-Кузманова
ПРОБЛЕМИ ПРИ СЧЕТОВОДНОТО ОТЧИТАНЕ НА КВОТИ ЗА ЕМИСИИ НА ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ.....216

Доц. д-р Диана Крумова
ВЪПРОСИ НА КОМПЮТЪРНОТО СЧЕТОВОДСТВО В СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ 222

Доц. д-р Венцислав Вечев
ОСОБЕНОСТИ ПРИ ОЦЕНЯВАНЕТО НА ПРЕДОСТАВЕНИТЕ ОБЕЗПЕЧЕНИЯ ОТ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В БАНКИТЕ.....228

Ас. д-р Пламен Петров
РОЛЯТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР В СИСТЕМАТА НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА.....235

Докторант Станислав Шишманов
ПЛАТЕЖНО ПОСРЕДНИЧЕСТВО НА ТЪРГОВСКИТЕ БАНКИ ПРИ УРЕЖДАНЕ НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ И ДЪРЖАВНИЯ И ОБЩИНСКИТЕ БЮДЖЕТИ.....241

Маркетинг, дистрибуция и търговия със селскостопански продукти

Доц. д-р Пенка Горанова
РЕКЛАМНА КАМПАНИЯ НА ФИРМА “ЖИТАРА” ООД.....251

Доц. д-р Марина Николова
СЪСТОЯНИЕ НА ПАЗАРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 261

Доц. д-р Симеонка Петрова
ВЛИЯНИЕ НА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯТА НА АГРАРНОТО
ПРОИЗВОДСТВО ВЪРХУ АСОРТИМЕНТНОТО
ПРЕДЛАГАНЕ 273

Доц. д-р Петранка Мидова
ПАЗАРЪТ НА СЛЪНЧОГЛЕДОВО ОЛИО – АНАЛИЗИ
И ПЕРСПЕКТИВИ.....281

Доц. д-р Маргарита Шопова
СТАТИСТИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
НА ИЗПОЛЗВАНАТА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ.....289

Доц. д-р Красимира Славева
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ
НА БЪЛГАРИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ 296

Доц. д-р Любомир Любенов
СЕГМЕНТИРАНЕ ПАЗАРИТЕ НА ПЧЕЛЕН МЕД
В ОБЛАСТ РУСЕ.....304

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ
В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО 309

Доктор по икономика Георги Димитров
ПРИЛОЖЕНИЕ НА МЕТОДИТЕ ЗА БИЗНЕС ПРОГНОЗИРАНЕ
В АГРАРНИЯ СЕКТОР.....317

Докторант Александър Ангелов
УПРАВЛЕНИЕ НА ЗАПАСИТЕ ОТ ДОСТАВЧИЦИТЕ
ВЪВ ВЕРИГИТЕ НА ДОСТАВКА В СЕЛСКОТО
СТОПАНСТВО 330

Студент Надежда Беновска
ХАРАКТЕРИСТИКА НА ХИБРИДЕН СОРТ ЦАРЕВИЦА
КНЕЖА 509. НОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОМЕНЯТ
ИКОНОМИКАТА 336

Информационни технологии в селското стопанство

Проф. д.ик.н Сергей Охрименко, доц. д-р Агоп Саркисян,
докторант Сергей Пянковский
ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСИТЕ
ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗВЪНРЕДНИ СИТУАЦИИ 347

Доц. д-р Светослав Илийчовски
АНАЛИЗ НА ДИГИТАЛНИТЕ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЖЕНИТЕ
ПРЕДПРИЕМАЧИ В БЪЛГАРИЯ И АНГЛИЯ 354

Антоний Богданов
ИТ АВТОМАТИЗАЦИЯ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО.....360

Екологизация и устойчиво развитие на селското стопанство

Prof. DSc. Shaban Nidal, Dr. Erika Andenna Dr. Kadhum Eman,
Dr. Luay Tailah
AGRONOMISTS JOB DON'T REDUCE NATURAL RESOURCES
TO MEET TODAY'S NEEDS WITHOUT COMPROMISING
THE NEEDS OF FUTURE GENERATION.....369

Доц. д-р Минка Анастасова – Чопева
РАВНИЩЕ НА СОЦИАЛНАТА УСТОЙЧИВОСТ
В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО 378

Доц. д-р Тихомир Личев
ДЕМОГРАФСКИЯТ ВЗРИВ“ И ГЛОБАЛНИТЕ КЛИМАТИЧНИ
ПРОМЕНИ.....386

Албена Симеонова, Пепо Петров
БИОЛОГИЧНОТО ЗЕМЕДЕЛИЕ В БЪЛГАРИЯ - СЪЩНОСТ
И ПРОБЛЕМИ. САНКЦИИ, ДОБРИ ПРАКТИКИ
И ИНОВАЦИИ.....392

Гл. ас. д-р Емил Николов
ИНТЕГРИРАНЕ НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА
ОТГОВОРНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ.....403

Гл. ас. д-р Иван Маринов
УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
В БЪЛГАРИЯ ЧРЕЗ ИМПЛЕМЕНТИРАНЕ
НА КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ 410

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева
ИНТЕРЕСИ В УПРВЛЕНИЕТО.....417

Гл. ас. д-р Елена Йорданова
ЕКОЛОГИЧНА ОТГОВОРНОСТ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ 423

Докторант Валерия Николаева
ИНТЕЛИГЕНТНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА
ПРОИЗВОДСТВО НА КАРТОФИ.....428

Магистър Галина Мирчева
БАЛАНС МЕЖДУ ПРИРОДО-ЕФЕКТИВНО И МОДЕРНО-
ТРАДИЦИОННО СТОПАНСТВО
(по примера на смесено животновъдно-растениевъдно стопанство
в с. Петърница, общ. Долни Дъбник, обл. Плевен) 437

Студент Анета Врайкова
БИОРАЗНООБРАЗИЕТО И ПРЕХОДА КЪМ ПО-ЕКОЛОГИЧНА
ИКОНОМИКА 444

Студенти Радой Йосифов и Анета Врайкова
АНАЛИЗ НА ПРЕДЛАГАНИТЕ БИОПРОДУКТИ
В ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА БИЛЛА БЪЛГАРИЯ 450

Правни, исторически и социално-културни бариери на общата селскостопанска политика в Европейския съюз

PhD. Associate Professor Panagoreț Ioana, PhD. Associate Professor Panagoreț Dragoș, PhD. Lecturer Panagoreț Andreea
FOOD SAFETY POLICIES AND STRATEGIES IN ROMANIA 461

К.э.н., старший преподаватель Елена Сергеевна Шараг
ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА РАЗВИТИЯ
АГРОСЕКТОРА УКРАИНЫ 472

Доц. д-р Маруся Линкова
ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ИМПЕРАТИВИ И ФЛУКТУАЦИИ
В РАЗВИТИЕТО НА АГРОБИЗНЕСА 478

Доц. д-р Ирена Емилова
ЗА СОЦИАЛНАТА РОЛЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ КООПЕРАЦИИ..486

Доц. д-р Николай Марков, доц. д-р Светослава Стойчева
НЕРАГЛАМЕНТИРАНИЯ ТРУД – СОЦИАЛЕН ДЪМПИНГ
В ЖИВОТНОВЪДСТВОТО.....491

Гл. ас. д-р Надежда Цветкова
ПРЕЗДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ДЕЙНОСТТА
НА ЗЕМЕДЕЛСКИЯ ПРОИЗВОДИТЕЛ-ПЧЕЛАР 502

Мирослав Маринов
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВАТА ПРЕД ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ
КООПЕРАЦИИ В УСЛОВИЯТА НА ЗАСИЛЕНА
КОНКУРЕНЦИЯ.....507

Доктор Георги Ангелов
ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО И ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ПОДХОДА ЛИДЕР ВЪРХУ МЕСТНОТО РАЗВИТИЕ
ЗА ПЪРВИЯ ПРОГРАМЕН ПЕРИОД НА ПРСР (2007-2013).....513

Докторант Боряна Георгиева
ОСНОВНИ АСПЕКТИ И ПРОБЛЕМИ ПРИ ДЕФИНИРАНЕ
НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ.....522

Докторант Росен Коцев
НЯКОИ ХАРАКТЕРИСТИКИ И ПРОБЛЕМИ НА СЕЛСКИТЕ
РАЙОНИ В КОНТЕКСТА НА АГРАРНИЯ СЕКТОР
В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 529

Докторант Елена Ташкова
ДЕЙНОСТИ В РЕГИОНА НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД/
ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ДФ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ –
БЛАГОЕВГРАД 540

Докторант Цветан Марков
АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ОБЕКТИТЕ НА
ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ В БЪЛГАРИЯ 548

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

**СЪСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО
И РАЗВИТИЕТО НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО**

Свищов, 4 октомври 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 35 години от създаването на катедра „Аграрна икономика“ и е част от научните форуми, отбелязващи 83 годишнината на Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов

ISBN 978-954-23-1762-3

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

ВИДОВО МНОГООБРАЗИЕ НА БИОПРОДУКТИТЕ В ОБЛАСТ ВЕЛИКО ТЪРНОВО

Гл. ас. д-р Галя Георгиева
Стопанска академия „Д. А. Ценов“

Резюме: *Вниманието е насочено към изследване на видовете биопродукти, които се произвеждат на територията на област Велико Търново. Като изходна база за изследването са използвани данни, публикувани на сайта на Министерството на земеделието, храните и горите. На основата на обработените и обобщени данни е представено видовото многообразие на продуктите и храните, произвеждани по биологичен начин от земеделски производители, регистрирани на територията на област Велико Търново.*

Ключови думи*: биопродукти, биопроизводители, растениевъдство, животновъдство, преработка на биопродукти, търговия с биопродукти*

Въведение

В съвременните условия все по-често се говори и се акцентира върху продуктите произвеждани по биологичен начин. В резултат на това значителна част от земеделските производители се преориентират към биопроизводството. Министерство на земеделието, храните и горите поддържа актуална база данни на производителите, преработвателите и търговците на земеделски продукти и храни, произвеждани по биологичен начин (Министерство на земеделието, храните и горите, 2019). Информацията от тази база данни е показателна за нарастващия брой на биопроизводителите. Обект на внимание в настоящата разработка е изследване на продуктовото многообразие на биопроизводството в област Велико Търново през 2019 год.

1. Биопродуктите и техните характеристики

Биологичен е този продукт, който е предназначен за потребление и е произведен по биологичен начин. Такъв е продуктът, при чието производство не се употребяват никакви изкуствени добавки и подобрители, както и генномодифицирани организми. Следва да се прави разлика между био-, натурални и екологично чисти продукти. Изискванията при производството на биопродукти са много по-големи

– не се използват никакви изкуствени подобрители и съставки както при производството на продуктите, така и при отглеждането на суровините за тяхното производство и обработването им. Наред с това биопродуктите трябва да се отглеждат в среда, отговаряща на специални изисквания, регламентирани по законодателен ред. Следователно трябва да се прави разлика между био, натурален и екологично чист продукт. Най-общо може да се каже, че: *екопродукти* са тези, произведени в екологично чист район или на базата на суровини от екологично чист район; *натурален* продукт е всяко изделие на базата на растителни съставки, без синтетични добавки, с минимална обработка и без специализиран контрол; *биопродукт* е селскостопанска продукция, отглеждана върху чиста почва при максимално щадене на околната среда – без изкуствени торове, без използване на пестициди, хормони, антибиотици (при животните) и под строг контрол от сертифицирани органи. (БеФит, 2019)

Биопродуктите могат да бъдат хранителни и нехранителни. „Биологичната храна е продукт на боилогичното земеделие, който е отгледан и преработен без използването на синтетични вещества при отглеждането … и помощни вещества при преработката. При биологичната храна е забранено използването на генетично модифицирани организми и техни производни.“ (Фармланд България, 2019). В България преобладава отглеждането на многогодишни култури по биологичен начин. „Българските потребители възприемат биологичните храни като храни с ***високо качество.*** Те са ***по-здравословни, по-полезни, по-вкусни*** и с различен външен вид от останалите конвенционални храни.“ (Иванова, Василева, Стефанов, & Типова, 2012, стр. 42)

Нехранителните биопродукти също се произвеждат при строго регламентирани изисквания, не по-различни от тези присъщи за биохраните.

„Биологичното животновъдство следва да задоволява специфичните поведенчески нужди на животните. В тази връзка помещенията за отглеждане на всички видове животни следва да задоволяват нуждите на съответните животни по отношение на вентилацията, осветлението, пространството и удобството, … Следва да се установят специфични условия за помещенията и животновъдни практики по отношение на някои животни, включително пчели.“ (РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 889/2008 НА КОМИСИЯТА, 2019)

Съгласно *РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 834/2007 НА СЪВЕТА от 28 юни 2007 година относно биологичното производство и етикетирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 2092/91*

„Биологичното производство е съвкупна система за управление на земеделието и производство на храни, в която се съчетават най-добри практики по отношение опазване на околната среда, висока степен на биологично разнообразие, опазване на природните ресурси, прилагане на високи стандарти за благосъстояние на животните и производствен метод, съобразен с предпочитанията на някои потребители към продукти, произведени чрез използване на естествени вещества и процеси. По този начин методът за биологично производство изпълнява двойна обществена роля, като от една страна обезпечава един специфичен пазар, отговарящ на потребителското търсене на биологични продукти, а от друга страна доставя обществени блага, допринасящи за опазване на околната среда и благосъстоянието на животните, както и за развитие на селските райони.“ (EUR-Lex, 2019).

2. Производители, преработватели и търговци на земеделски продукти и храни, произведени по биологичен начин, в област Велико Търново

В област Велико Търново са регистрирани 272 стопанства, чиято дейност е свързана с биологичните продукти. Те извършват производствена, преработваща и търговска дейност. Част от тях са в период на преход. Дейността им се контролира от сертифицирани контролиращи органи. В Таблица 1 е представена информация както за общия брой, така и за дейностите, които извършват.

Таблица 1. Производители, преработватели и търговци на земеделски продукти и храни, произведени по биологичен начин, в област Велико Търново

Дейности	**Брой**
Всички, извършващи дейност свързана с биопродукти, в област Велико Търново	**272**
Производители (общо растениевъдство и животновъдство)	*262*
– Само растениевъдство	110
– Само животновъдство	121
– Растениевъдство и животновъдство	26
– Растениевъдство и други дейности	4
– Растениевъдство, животновъдство и други дейности	1
Преработватели	12
Търговци	10
Събиране на диворастящи билки и плодове	3

Източник: *http://bioregister.mzh.government.bg/.* Информация, обработена от автора.

Част от регистрираните биопроизводители в област Велико Търново извършават повече от една дейност, свързана с продукти и храни, произведени по биологичен начин, поради което сумарно броят им от данните в Таблица 1 надвишава 272.

На следващите фигури е визуализирана систематизираната информация за производителите, преработвателите и търговците на земеделски продукти и храни, произведени по биологичен начин в област Велико Търново.

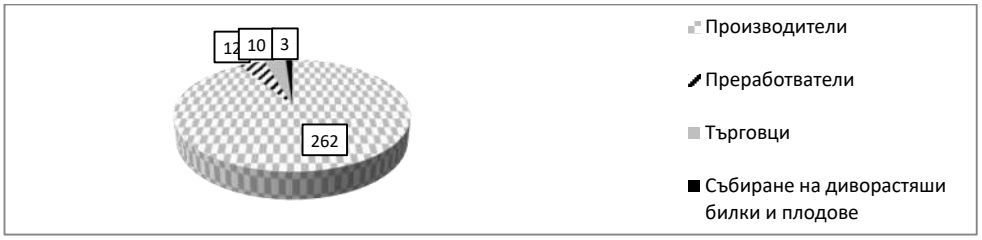

Фиг. 1. Брой на икономическите субекти по извършвани дейности с биопродукти в област Велико Търново

Източник: *http://bioregister.mzh.government.bg/*. Информация, обработена от автора.

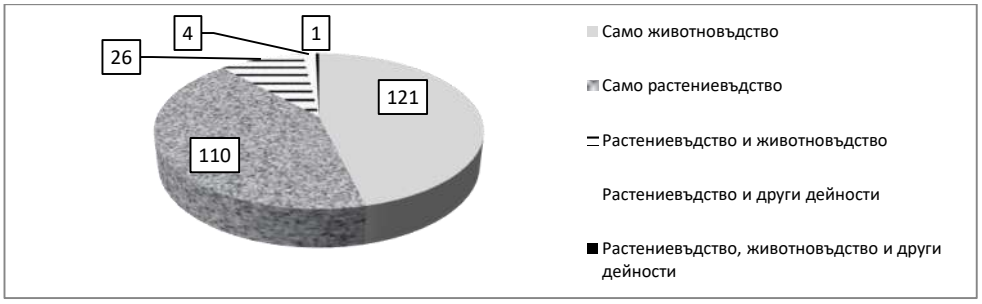

Фиг. 2. Производители на биопродукти в област Велико Търново

Източник: *http://bioregister.mzh.government.bg/*. Информация, обработена от автора.

Повечето икономически субекти, чиято дейност е насочена към биопродуктите, извършват повече от една дейност. Информацията за набора от дейности извършвани от всяко биостопанство е представена в Таблица 2.

Сред земеделските производители на биологични продукти, произведени в област Велико Търново, има и подизпълнители: 27 са подизпълнители за област Пловдив, 7 – за област Велико Търново и 1

– за област София. Наред с това 4 земеделски производители имат подизпълнители от Великотърновска и други области.

Таблица 2. Стопански субекти в област Велико Търново според набора на извършваните от тях дейности с биопродукти

Извършвани дейности	Брой
Само растениевъдство	110
Само животновъдство	121
Растениевъдство и животновъдство	26
Растениевъдство, животновъдство и преработване	1
Растениевъдство, преработване и търговия	2
Растениевъдство и преработване	1
Растениевъдство и търговия	1
Преработване	3
Преработване и търговия	2
Търговия	2
Общо	**272**

Източник: *http://bioregister.mzh.government.bg/.* Информация, обработена от автора.

Земеделските боипроизводители от област Велико Търново се контролират от сертифицирани контролни органи, които към настоящия момент са 14 на национално ниво (Министерство на земеделието, храните и горите, 2019). Само един от тези органи не упражнява дейността си в областта, т.е. не контролира нито един от регистрираните биопроизводители, обект на внимание в настоящото изследване. Този орган е „Булгарконтрола“ АД. „Сертифицирането е процедура, при която независим орган оценява стопанството и гарантира писмено, че са спазени изискванията на определени стандарти. **Сертифицирането** осигурява постигането и поддържането на искането качество, удовлетворяване на потребителите и **подобряване на конкурентните позиции.“** (Митова, 2011, стр. 50)

3. Видово многообразие на продуктите и храните, произвеждани по биологичен начин, в област Велико Търново

На база на систематизираната информация, достъпна на сайта на Министерство на земеделието, храните и горите, може да се каже, че видовото многообразие на биопродуктите, произвеждани в област Велико Търново, е богато. В Таблица 3 е представена обобщена информация за видовете биопродукти, които се произвеждат в областта, и за броя на техните производители.

Таблица 3. Видово многообразие на продуктите и храните, произвеждани по биологичен начин, в област Велико Търново

Видове продукти и храни	Брои производители	Видове продукти и храни	Брои производители
РАСТЕНИЕВЪДСТВО			**279**
Слънчоглед	3	Десертни лозя	1
Царевица за зърно	7	Малина	3
Царевица	1	Арония	9
Сладка царевица	1	Ягоди	4
Ечемик	1	Дюля	1
Зимна пшеница, спелта, едрозърнест лимец	2	Череша, вишна и др.	12
Овес	1	Ябълка	11
Ръж	1	Слива	45
Обикновена, мека пшеница	4	Кайсия	7
Други зърнени	1	Праскова	6
Люцерна	18	Круша	2
Постоянни фуражни култури	1	Смокиня	2
Други фуражни за зелено	2	Шипка	5
Естествени пасища	13	Кориандър	1
Пасища	3	Лавандула	2
Пасища и ливади (с изключение на естествените)	18	Маточина	2
Зеле	1	Маслодайна роза	1
Картофи	1	Семена и посадъчен материал	3
Домати	2	Други	2
Орехи	40	Лешници	18
Угар като част от сеитбообращението	3	Неизползвана земя (угар, която не е част от сеитбообращението)	10
Бадеми	1	Десертни лозя	1
Винени лозя	4	Малина	3
ЖИВОТНОВЪДСТВО			**165**
Пчелни семейства биологични	110	Овце, женски за разплод	7
Пчелни семейства в преход	20	Други овце	3
Говеда за клане	1	Кози, женски за разплод	12
Други категории говеда	1	Други кози	5
Млечни крави	6		
СЪБИРАНЕ НА ДИВОРАСТЯЩИ БИЛКИ И ПЛОДОВЕ			**3**

Източник: *http://bioregister.mzh.government.bg/*. Информация, обработена от автора.

Както е видно от Таблицата, в област Велико Търново стопанските субекти, занимаващи се с биопроизводство в сферата на растениевъдството са 279, в сферата на животновъдството – 165, а събиращите диворастящи билки и плодове са 3. Видовото многообразие на растениевъдните биопродукти в областта наброява 43 вида, а на животновъдните – 8.

На следващите фигури е визуализирано видовото многообразие на растениевъдните и животновъдните биопродукти, произвеждани в

област Велико Търново.

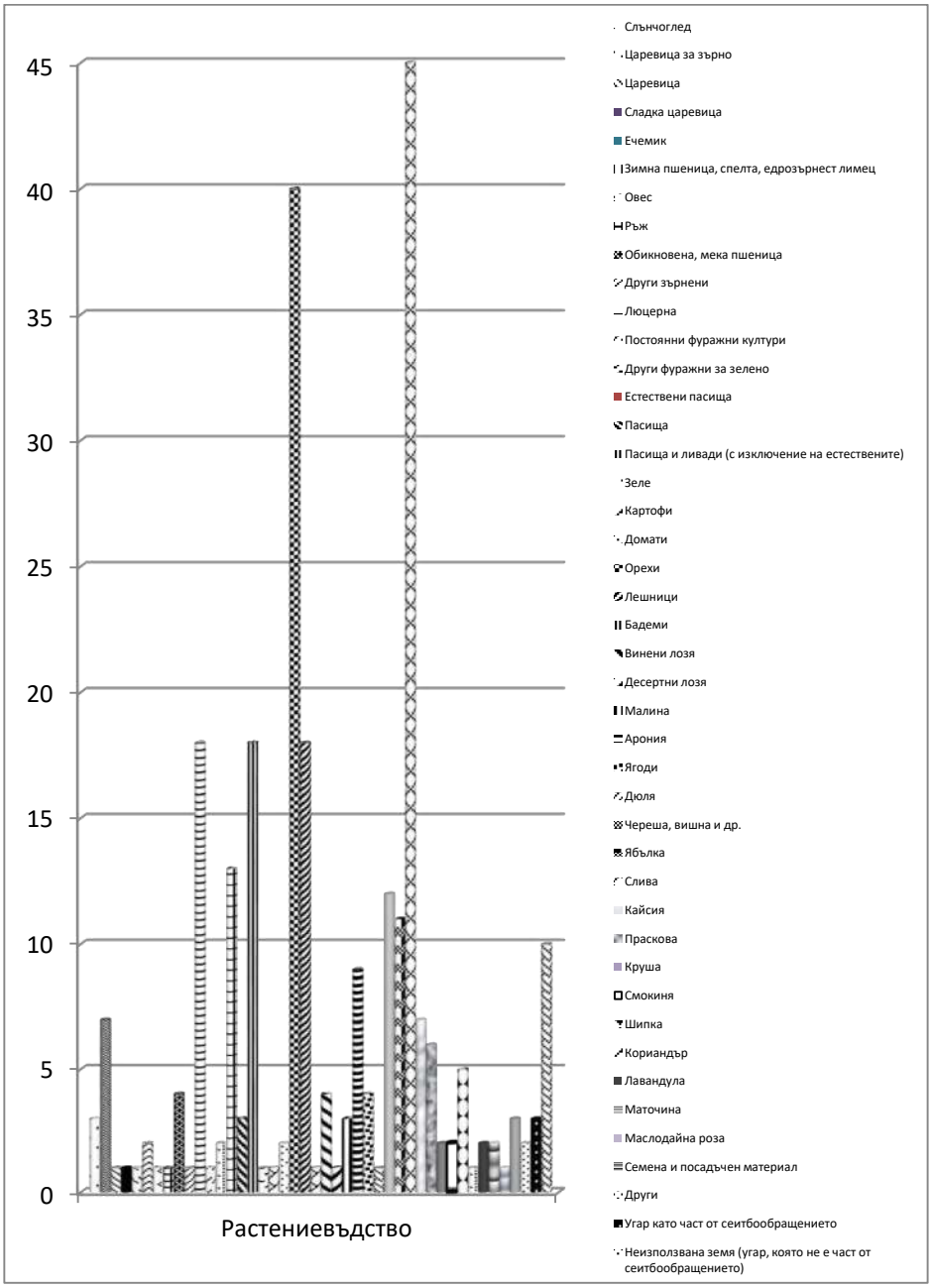

Фиг. 3. Видово многообразие на растениевъдната биопродукция в област Велико Търново

Източник: *http://bioregister.mzh.government.bg/*. Информация, обработена от автора.

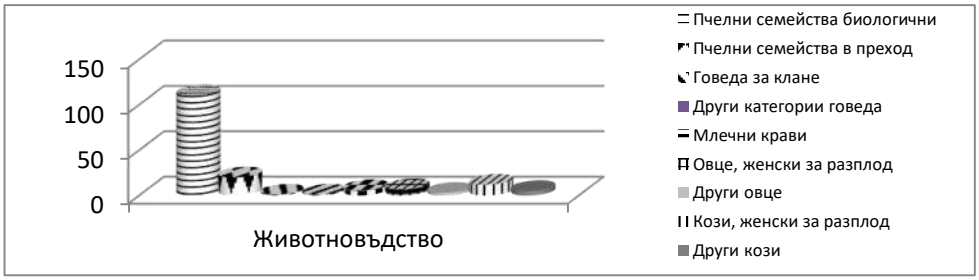

Фиг. 4. Видово многообразие на животновъдната биопродукция в област Велико Търново

Източник: *http://bioregister.mzh.government.bg/*. Информация, обработена от автора.

Заключение

В резултат на изложените данни може да се обобщи, че броят на биопроизводителите в област Велико Търново е значителен, а видовото многообразие на произвежданите от тях биопродукти е богато. Респективно и потребителите, търсещи здравословна, питателна и незамърсена с изкуствени торове и други химически съставки продукция, се увеличават. Това е показателно, че хората все повече са загрижени както за собственото си здраве, така и за екологията.

ЛИТЕРАТУРА

EUR-Lex. (август 2019 г.). *https://eur-lex.europa.eu.* Свалено от https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:32007R0834.

Биологично производство. (август 2019 г.). *https://www.mzh.government.bg/bg/sektori/rastenievadstvo/biologichno-proizvodstvo.*

Иванова, Д., Василева, Е., Стефанов, С., & Типова, Н. (2012). *Биологичните продукти в България.* София: Издателски комплекс – УНСС.

Министерство на земеделието, храните и горите. (август 2019 г.). *http://bioregister.mzh.government.bg*.

Митова, Д. (2011). Биологичните продукти в контекста на тяхната конкурентоспособност. *Икономика и управление на селското стопанство*, 45-58.

РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 889/2008 НА КОМИСИЯТА. (август 2019 г.). http://bgbio.org/bio-normativna-baza/889_01_01_2013.pdf.

Фармланд България. (август 2019 г.). *https://farmland.bg/biologichno_zemedeli__kakvo_predstavlqva.html.*

БеФит. (август 2019 г.). *https://magazine.befit.bg/2018/03/23*

https://www.mzh.government.bg/